

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Et norsk linjeskifte

NATO

Hedda Langemyr

I disse dager skal 200 soldater sendes som en del av Nato-bataljonen til Østfronten i Litauen. Mens norske aviser knapt nevner det, og Ine Marie Eriksen Søreide fastholder at alt er som før, slås det som anses som ny norsk aggresjon stort opp i russiske medier.

200 norske soldater til Litauen er ikke veldig problematisk i seg selv. Ei heller 300 amerikanske soldater til Værnes. Isolert sett er ikke norsk deltakelse i Natos rakettskjold en krigserklæring. En ekstra Nato-øvelse eller to i Nord-Norge, skremmer ikke Putin. Globus II-radaren i Vardø er ikke alene en trussel, ei heller fregattene våre som går stadig lenger nord.

Problemet er at våre forsvarspolitiske prioriteringer ikke tas i et vakuum. De mange små skrittene vekk fra samarbeid og avspenning overfor naboen i nord gir et tydelig signal til Kreml om et skifte mot et mer avskrekende forsvar, med tettere forbindelser til USA og Nato på bekostning av samarbeid med Russland. Uansett hvor mange ganger forsvarsministeren sier at det «ikke er et linjeskifte» er summen av alle handlingene nettopp det, og et klart signal om at vi har valgt side, og det er ikke den til vår nabo i nordøst.

Når den norske regjering gang på gang sier at ingenting

har endret seg, skaper det et falskt inntrykk av en forutsigbarhet og trygghet som på ingen måte speiler russernes oppfatning av våre handlinger. Vi kan lure oss selv til å tro at vår opprustning er nødvendig på grunn av Putins aggresjon, at det kun er russerne, og ikke oss, som driver unødvendig og provokativ opprustning. Men det er ikke slik Kreml ser det. De ser et naboland som tidligere har sørget for en fornuftig balanse mellom beroligelse og avskrekking, men som nå opptrer provokativt.

Forsvarsdepartementet kan gjenta så mange ganger de vil at Natos missilforsvar er en «ren defensiv kapabilitet», men russiske hauker vet også å bruke dette som argumentasjon for økt opprustning. Det er ganske irrelevant hvem som har mest rett i hva missilene er og ikke er, når resultatet er at Putin svarer med en oppgradering av russiske atomvåpen – da er atomvåpenkappløpet allerede i gang. Og sett at Natos rakettforsvar kun er en dårlig unnskyldning for en planlagt russisk opprustning – så burde vi uansett ikke gi dem den unnskyldningen.

Og nå sender vi altså soldater til Litauen. Til et område som var en del av det tidligere Sovjetunionen. Til Russlands bakgård. Det er åpenbart at avspenning, beroligelse og gode naboforhold ikke lenger står øverst på prioriteringslista til den norske regjeringen.

Hedda B. Langemyr,
Norges Fredsråd
hedda@norgesfredsråd.no

Til arbeidsfolket

Etter eit utanlandsk regelverk skapt av pengemakta seglande under falsk flagg som fridom, men vedteke av fleirtalet på Stortinget har landet sin øvste lovinstant dømt arbeidsfolk frå jobben

Kan de ikkje lenger jobba på kaien, så gå til gatene med eit anna fridomsflagg og krev at dei som er skuld i dette vert skifta ut saman med dei som no sit dørgande stille i stolane sine

De andre arbeidsfolk, som enno ikkje er komne under same pisken Slå følgje! Snart er det val

Vidar Lehmann,
Bergen

Lavmål om vikingtid

HISTORIE

Hans Jacob Orning

Professor Torggrim Titlestad mener jeg utviser «historisk lavmål» i Klassekampen 13. januar. Først kort om vår faglige uenighet: Jeg er slett ikke uenig i at bøndene hadde betydelig makt i Norge i middelalderen. Det jeg er uenig i er at dette er bøndenes kamp for «frihet, selvstyre og religionsfrihet» («Vikingtid», s. 9) som føres mot diktatoriske konger. Slik omtales for eksempel Harald Hårfagre i Titlestads nylig utgitte bok «Vikingtid»: Motstandsrett og folkestyre: «Kong Harald Hårfagre var den første norske enekongen som styrte Norge med diktatorisk makt og totalitære tendenser.» (s. 47). Spørsmålet er: hvordan var det mulig for norske konger å ha «diktatorisk makt» med et hirdfølge på rundt 60 mann når de skulle styre hele Norge? Problemet blir ikke mindre presserende av at Titlestad ser høvdningene som bondetalsmenn (motsatt hva de fleste norske historikere siden Keyser har ment) – hvem skal kongen så alliere seg med?

Motsatt meg, som angivelig representerer «den radikale sagakritikken» (noe et kort blikk på historiografiske oversikter vil vise er feilaktig), gjør Titlestad seg selv til talsmann for «den konstruktive sagakritikken», spesifisert i et «stort norsk historiografisk prosjekt om sagaenes troverdighet». Dette høres jo flott ut. Men dette store prosjektet er etter hva jeg ser en bok utgitt på Titlestads forlag, som bygger på en ph-d.-avhandling der kandidaten ennå ikke har

disputert.

Langt alvorligere er det at innholdet i den såkalte «konstruktive sagakritikken» er syltynt. Plasshensyn tillater dessverre ikke å gå nærmere inn på dette. Resultatene får tale for seg, og de ser man tydeligst i Titlestads bok om Harald Hårfagre i serien om sagakonger. Her følger han Snorres Heimskringla som om den fortalte sannheten om Harald Hårfagre. Dette er ikke bare uvitenskapelig, fordi Titlestad knapt nok diskuterer det faktum at Snorre

skrev dette verket 300 år senere (annet enn en setning til slutt om at kongesagaene er «barn av muntlighetens kultur»). Det er også dypt uredelig, fordi han lar være å drøfte banebrytende studier som reiser tvil ved hele denne historien, som Claus Kraggs studier, men i grunnen det meste av norsk historieskrivning siden Keyser. Titlestads metode er ikke «konstruktiv sagakritikk», det er sagagjengivelse som om den var sann.

Den manglende sagakritikken kobles ofte med å dra moderne paralleller, som i omtalen av Haralds far Halvdan Svarte: «Som barn fikk han høre tallrike historier om motstandskampen som vestfoldingene hadde ført mot danene, liksom barn i etterkrigsårene etter tyskerveldet i Norge fra 1940-45.» Denne sidestillingen er svært misvisende. Vi kjenner danenes overherredømme

over Viken tidlig på 800-tallet fra én annalnotis, vi aner ikke hva det gikk ut på (ut over at det neppe var mer enn et symbolsk herredømme), Norge som rike eller forestilling fantes ikke den gang, og Halvdan Svarte er en person vi knapt nok vet noe om eller hvor var fra.

Hvorfor bruke tid og energi på å imøtegå Titlestad? Det skrives jo så mye rart om vikingtid og middelalder. Som faghistoriker er det herlig å se at denne perioden vekker så mye interesse hos publikum, filmskapere, forfattere etc. Da kan man fint leve med at ikke alt er like lødig. Dette blir straks verre når bidragsyteren er en fagperson. Torggrim Titlestad er professor i historie, men han har sin vitenskapelige

arbeider (inkludert doktoravhandling) innenfor moderne historie. Innenfor vikingtid og middelalder har han publisert et titall bøker, som har det til felles at de er utgitt på hans eget forlag (Sagabok), at de knapt nok viser til tidligere forskning, og at de er langt fra hva vi regner som vitenskapelig middelalderhistorie. Titlestad deltar ikke i fagdebatter med historikere, rett og slett fordi han ikke har kompetanse som middelalderhistoriker.

Derfor er det ekstra graverende at Titlestad framstiller seg som den store faglige autoriteten innenfor vikingtid og middelalder overfor et allment publikum, og nå også overfor våre stortingsrepresentanter, som har fått hans nye bok i gave. Til dem – og andre – vil jeg si: Les faglig fundert middelalderhistorie!

Hans Jacob Orning,
professor i historie ved
Universitetet i Oslo
h.j.orning@iakh.uio.no

Innovasjon i økonomifaget?

ØKONOMI

Katinka Holtmark

Ebba Boyes innspill til diskusjonen om økonomifaget og undervisningen i samfunnsøkonomi ved UiO den 17. januar er konstruktiv. Hun gir en innføring i hvordan William Lazonick ser på innovasjon som en viktig del av bedrifters mål og atferd, og hvordan innovasjon påvirker og påvirkes av dynamikken i verdens markedet.

Boye ser imidlertid Lazonicks vinkling i sterk motsetning til det at studenter kan lære noe fra modeller der bedrifter ikke driver med innovasjon, og hvor stigende grensekostnader er viktig for bedrifters atferd i markedet. Her er jeg som

underviser uenig. Slik jeg ser det er motivasjonen bak undervisningen basert på pensumboka til Strøm og Vislie (kritisert av Boye 11. januar) nettopp å sette studenter i stand til å forstå resonnmener (og modeller) av den typen Boye beskriver her, uavhengig av om Rethinking Economics definerer disse som «nyklassiske» eller ikke.

Det er heller ikke slik at innovasjon «karakteriseres som en markedssvikt» i økonomiundervisningen ved UiO. Teknologisk utvikling og innovasjon i måten vi bruker ressursene våre på – grunnsteinene i økonomisk vekst – er vel tvert i mot noe økonomer ofte beskyldes for å være for opptatt av. At Apple utvikler nye dingser som gjør livene våre enklere er bra. Problemet Boye henviser til – såkalt «naturlig

monopol» – oppstår når Apple får så stor makt at de kanskje ikke lenger trenger gjøre produktene sine så gode som mulig, og kan ta priser som utelukker mange fra å ta del i denne teknologiske utviklingen. At det kan være en motsetning mellom det å gi bedrifter insentiv til innovasjon og å forhindre at noen få selskaper får altfor mye makt, er en velkjent problemstilling.

At ikke ethvert emne det undervises i kan dekke alle områder, er jo åpenbart. Så kan og bør vi selvsagt alltid diskutere og gjøre endringer i hvilke temaer, områder og modeller det legges vekt på i undervisningen.

Katinka Holtmark,
postdoktor i
samfunnsøkonomi ved
Universitetet i Oslo
katinka.holtmark@gmail.com